



Fotó: Móricz Simon

# A tő melletti ember

Tanács István

Milyen versenyszámok vannak egy szarvasbögés-utánzó versenyen? Például a párt kereső bika utánzása. Hosszan, elnyújtottan bög, megy, meg-megáll, hallgatózik, várja, hogy válaszolnak-e neki. Másként bög a tehenei közelében lévő, csapatát féltő bika: sűrűbben, erélyesebben. Külön jellemző az a rövid, ingerült hang, amellyel a közelebe merészkedő siheder bikákat elzavarja. Vagy az, amit olyankor hallat, ha megkerget egy tehenet, rá akar ugrani, de az nem áll meg. A verseny csúcspontja a harmadik szám, amikor két hasonló erejű bika harci viadalának hangjait utánozza a versenyző. A két állat teljes erőből, magából mindent kiadva bög féltékenyen, fenyegetően, mielőtt egymásnak rohannának. Ha az első három versenyszámban egyenlők a pontszámok, akkor a döntő feladat a kielegült, megfáradt bikák hangjának imitálása. Mörcögnek, dörmögnek, rövid, mély, böffentésszerű hangokat adnak – ha előbb nem, ekkor a zsűri már biztosan el tudja dönteni, melyik utánzó a legjobb.

Zilai János, a Gemenc Zrt. pandúri erdészetiének fővadásza győztes versenyző és zsűritag egyaránt volt már a szarvasbögés-utánzó nemzetközi versenyeken. Zilai azt mondja: a hangutánzó képességnek a gyakorlatban is van jelentősége, de az erdőben nem az a legfontosabb, mennyire élethű az utánzat, hanem, hogy mikor hangzik el.

– A tehenei mellett bögő bikát, amelyik

bent van a sűrűben, nagyon nehéz megszűrni elhívni. El kell érni, hogy válaszoljon, „szóval tartani”, egyre közelebb menni hozzá. Az utolsó métereken kritikussá válik a helyzet. Megindul a bika, keresi az ellenfelét. Ilyenkor készenlétben kell lennie a fegyvernek, és ahogy megjelenik, azonnal löni. Tizennégy lépés volt a legközelebbi távolság, ahonnan sikerült a bikát magamra haragítani, a vendégnek pedig meglőni – meséli a fővadász.

– Vesélyes volt?

– A szarvas nem támad, de amikor a sűrűben az élő bika hangját pár lépésről hallja az ember, az félelmetesen szép. Nekem minden alkalommal libabőrös lesz tőle a hátam.

Tő melletti embernek hívják azokat, akik az erdőben laknak, dolgoznak, ott élnek a mindennapjaikat. Zilai Jánosnak már a dédszülei is „tő melletti emberek” voltak. Furcsa is lett volna, ha ő, mondjuk, cukrász akart volna lenni. De hát vadász akart lenni, „amióta kétszárú gatyát hord”. Gyerekkorából a mai napig emlékszik a nagyapja által kilőtt sörétes töltény savanykás, füstös szagára, régi kutyákra, puskákra. Elvégezte a soproni erdészeti technikumot, az ország számos erdészetében járta ki a szakma gyakorlati iskoláit. 1995-ben került Hercegszántóra, a karapancsai kastélyba.

Karapancsai fővadásznak lenni a szakma egyik csúcspontjának számít. A pandúri erdészet nagyvadász terület, főként gímszarvasra és vaddisznóra vadásznak, zömmel jómódú külföldi vadászok. Alapkövetelmény, hogy a fővadász mindent tudjon a

területről, a vadállományról. A fővadásznak tudnia kell bánni a sokfelől jött, olykor nem könnyű természetű vendégekkel is. Zilai szereti élményszerűvé tenni a vadászatot. Nála dramaturgiája van ennek: az utolsó hajtás a finálé, a végén legnagyobb az izgalom, a leggazdagabb a zsákmány.

Vaddisznóhajtáskor olyan a fővadász munkája, mint a karmesteré: figyelni kell a vendégekre, a hajtóbrigádra, a kutyákra, a szállításra. Ha lehet, elkerülni a balesetet. A sebzett vadat megkeresni, intézkedni a terítékről, a kürtösökről, a zsigerelésről. És amikor már mindenki lazít, a fővadász, akinek manapság a legfontosabb feladata, hogy pénzt keressen a vállalatnak, nekiül egy papírhegynek, hogy elvégezze a kötelező adminisztrációt.

– Nem sajnálja, hogy más ejti el a vadat?

– Már nem. Fiatal koromban kiélhettem a szenvedélyem. A legnagyobb magyar vadászok, *Széchenyi Zsigmond, Kittenberger Kálmán*, akik ifjú korukban halomra lőttek az elefántokat Afrikában, idős korukra természetvédővé váltak. Vadölőből vadóvvá. Én is így jártam. De a szenvedély megmaradt. Olyan ez, mint a szex: eljön egy pillanat, amikor minden más eltűnik az ember agyából. Nem marad más, csak ő maga, meg a vad. Amikor eljön a döntő pillanat, ma is felszökik bennem az adrenalin. Akkor is, ha nem én húzom meg a ravaszt.

Zilai János kötődik az állatokhoz. Egy sok éven át látott, nagy trófeájú bika olyan neki, mint egy személyes ismerős. Ami-

”

Olyan ez, mint a szex: eljön egy pillanat, amikor minden más eltűnik az ember agyából. Nem marad más, csak ő maga, meg a vad.

kor aztán fizetőképes vadászok bejelentkeznek rá, és meglátja az erdőben, átfut az agyán: no, barátom, jövőre már nem találkozunk. Kötődik a kutyáihoz is. Mostani kutyáját úgy hívják: Baj lesz. Első látásra furcsa volt, hogy a kutya érti ezt a rövid, de nem szokásos mondatot. Aztán rájöttem: hát persze, hiszen ez a neve.

– Kevés jó vaddisznós kutya éri meg az öregkora – mondja Zilai János. A legbátrabb kutyáját tavaly már az első hajtáskor megölte a vaddisznó. De előfordult, hogy – nem szándékosan – a vadra célzó vendég lötte agyon a kutyát. Zilai János szeretettel beszél a vérebekről is. A vérebet a sebzett vad felkutatására, szenvedéseinek megrövidítésére tenyésztették ki. Ha csak egy értékes vadat megtalál, már megérte az árát. Volt egy vérebe, 11 év alatt 100 milliós nagyságrendben mentett meg húst és trófeát.

Kérdezem tőle: lesz-e folytatás? A gyermekei is „tő melletti emberek” lesznek? Zilai azt feleli: próbálja óvatosan másfelé irányítani őket. Tizenkét éves iker gyermekei vannak. Állatbolond mindkettő. Szeretnek löni, jól is lönek, különösen a fiú. Bolondulnak a vadászatért.

– Hát akkor mi a gond? – kérdem.

– Nem nagyon látom ennek a hivatásnak a jövőjét. Olyan ütemben fogy a vad, pusztul, húzódik vissza a természet, hogy attól félek: mire eljönne az ő idejük, ez a környezet és ez a munka már nem olyan lesz, mint mostanáig. Erővel nem akadályozom meg, de nem is biztatom őket, hogy a nyomomba lépjenek.